

Makale türü / Article type: Araştırma / Research

AAOIFI Standartlarının Türkiye’deki Katılım Bankalarına Olası Etkileri

Possible Effects of AAOIFI Standards on Participation Banks In Turkey

Prof. Dr. Mehmet Ersoy
Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İİBF, mersoy@artvin.edu.tr
(ORCID: 0000-0003-4057-6752)

Mustafa Süner
Marmara Üniversitesi Bankacılık Doktora Öğrencisi, mustafa35suner@gmail.com
(ORCID: 0000-0003-3363-6147)

Özet

İslami Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Kuruluşu’nun Kavramsal Çerçeve, Faizsiz Finans Muhasebe Rehberi ve 18 adet standart Kamu Gözetimi Kurumu tarafından Türkçe’ye çevrilerek Resmî Gazete’de yayınlanmıştır. 01.01.2020 tarihinden itibaren ihtiyari olarak uygulanabilecek standartların Türkiye’deki Katılım Bankalarına etkilerini ele almak adına ülkemizde uygulanan muhasebe standart metinleri ile karşılaştırılmıştır. AAOIFI standartlarını benimseyen yabancı bir katılım bankası ile ülkemizde faaliyet gösteren bir katılım bankasının finansal tabloları karşılaştırılmıştır. Katılım ve mevduat bankalarının kullanması zorunlu hesap planı üzerinden de karşılaştırma yapılmış, farklar ortaya konmuştur. Ayrıca düzenlenen finansal tablolarda yer alan ana kalemlerin karşılaştırılmasına yer verilmiştir. AAOIFI standartlarının ülkemizde uygulanması ile ek finansal tabloların düzenlenmesi, zekât uygulaması, niteliksel özellikler ve muhasebe varsayımlarında ilave hususlar, krediler kalemi yerine islami bankacılığa özgü kalemlerin eklenmesi söz konusu olacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslami Bankacılık, Muhasebe, Standart

JEL Sınıflandırması: M41

Abstract

This paper compares and contrasts the present accounting standards in Turkey to that of the Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions, in terms of its effects to the Turkish Participation Banks when implemented. Comparison between an annual report of a participation bank abroad that is subject to AAOIFI

standards and an annual report of a participation bank in Turkey has also been studied. In addition, paper also examines the accounting “Charts of Accounts” from the communiques of the Turkish Regulatory and Supervisory Agency (BRSA) for both participation banks and conventional banks searching for their resemblances and distinctions, along with the comparison of the main components of their financial statements. The work at hand sets forth that after the application of the standards of AAOIFI, additional financial reports will start to be prepared, comprising additional qualitative characteristics in terms of differentiation of the components which are peculiar to Islamic banks which are currently classified as credits in financials and extended applications on accounting projections. Furthermore, these standards will also make way for the application of zakah practice in participation banking system.

Anahtar Kelimeler: Islamic Banking, Accounting, Standards

JEL Sınıflandırması: M41

KISALTMALAR LİSTESİ

AAOIFI: İslami Finansal Kuruluşlar için Muhasebe ve Denetim Kuruluşu

KGK: Kamu Gözetimi Kurumu

TMS : Türkiye Muhasebe Standartları

TFRS : Türkiye Finansal Raporlama Standartları

BDDK : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

SPK : Sermaye Piyasası Kurulu

IFRS : International Financial Reporting Standarts

BRSA : Banking Regulation and Supervision Board

UFRS : Uluslararası Finansal Raporlama Standartları

IFI : İslami finans kurumları

FFMS : Faizsiz Finans Muhasebe Standartları

TTK : Türk Ticaret Kanunu

VUK : Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

İslam'a göre, bir insan tüm faaliyetleri için Tanrı'ya karşı sorumludur. Söz konusu felsefe, İslam'da kurumsal hesap verebilirliğin ve muhasebe ilkelerinin temelini oluşturur. İslami bankacılığın kullandığı muhasebe, hesap verebilirlik, adalet ve hakikat olan üç genel islami değer ilkesine dayanmaktadır (Abdullah, 2018).

Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve muhasebe kayıtlarının yapılması ve finansal tabloların tek düzen hesap planı doğrultusunda yapılması Türk Ticaret Kanunu denetim raporu başlıklı 402.maddesinde defterlerin öngörülen hesap planına uygun tutulup tutulmadığının raporda belirtilmesi şeklinde yer verilmiştir (TTK, 2012). Ayrıca Vergi Usul Kanunu ikinci bölüm usulsüzlük başlığı altındaki 353.maddesinde tekdüzen hesap planına uymayanlara özel usulsüzlük cezası kesilebileceği hükmü bulunmaktadır (VUK, 1961).

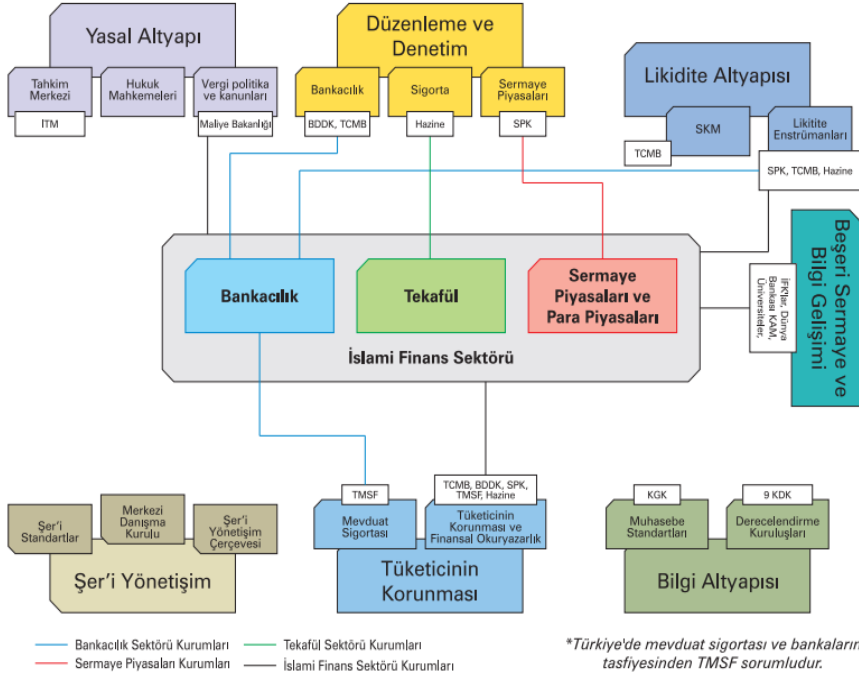
Bu çalışmada ülkemizde konvansiyonel ile katılım bankalarının tek düzen hesap planları ve muhasebe uygulamalarının, yanı sıra TMS ile faizsiz finans muhasebe standartlarının karşılaştırılmıştır. Akabinde Türkiye'deki bir katılım bankası ile dünyada AAOIFI standartlarını benimseyen bir katılım bankasının faaliyet raporları arasındaki farklar ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, ülkemizde taslak olarak yayımlanmış bulunan AAOIFI standartlarının uygulanması halinde karşılaşılabilecek olası farkları ve etkileri ortaya çıkarmaktır.

1.TÜRKİYE VE DÜNYADA İSLAMİ BANKACILIKTA MUHASEBE UYGULAMALARI

28.06.2012 tarihinde yayımlanan resmi gazetede “Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar İle Bunlara İlişkin Açıklama Ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ” madde 1’de tebliğin amacının, “Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanması İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde, Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulayarak düzenleyecekleri konsolide ve konsolide olmayan finansal tabloların biçim ve içerikleri ile bunların açıklama ve dipnotlarıyla birlikte kamuya açıklanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.” olduğu belirlenmiştir (BDDK, 2012).

13 Haziran 2013 tarihinde yayımlanan resmî gazetede “Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği” madde 5’de, “İşletmeler, finansal tablolarının hazırlanmasında KGK tarafından yayımlanan TMS/TFRS’yi esas alırlar.” hükmü yer almaktadır (SPK, 2013).

BDDK ve SPK’nın muhasebe standartlarının uygulanmasından sorumludur. Bunların yanı sıra KGK’nın uluslararası standartlar paralelinde TMS düzenlemek ve duyurmak, bağımsız denetim için işleyişte birliği sağlamak, denetim kalitesini sağlamak, bağımsız denetimde görev alacakları yetkilendirmek ve bunları denetlemek şeklinde amaçları bulunmaktadır (KGK, 2011).

Şekil 1. İslami Finans Mimarisi Kurumları-Türkiye

Kaynak: (İSEDAK, 2016)

İslami finansın uygulandığı ülkelerde muhasebe standartlarına ilişkin farklı Türkiye’de islami bankacılık bulunmasına rağmen AAOIFI tarafından yayımlanan muhasebe standartları henüz uygulanmamakla birlikte, AAOIFI standartlarının Türkçe çevirisi yapılmış KGK sitesinde görüşe sunulmuştur.

Ülkemizde mevcut durumda Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları uygulanmaktadır.

uygulamalar göze çarpmaktadır. AAOIFI muhasebe standartlarının uygulanıp uluslararası muhasebe standartlarının dikkate alınmadığı hiçbir ülke mevcut değildir. Malezya, Endonezya, İran ve Pakistan, IFRS ve AAOIFI'den esinlenerek kendi yerel muhasebe standartlarını uygulamaktadır (AOSSG, 2016).

1.1.Katılım Bankalarınca Uygulanacak Tek Düzen Hesap Planı

Türkiye'deki konvansiyonel bankalar 1986 yılından itibaren tek düzen hesap planını uygulamaktadırlar. Katılım bankalarının 5411 sayılı bankacılık kanunundaki düzenleme ile banka statüsüne alınması sonucunda, katılım bankaları da BDDK'nın denetimine tabi tutulmuş olup, 2007 yılından itibaren katılım bankalarında uygulanacak yöntem ve planlar BDDK tarafından yayınlanan yönetmeliklere uygun olması gerekmektedir. Bu anlamda, 20.09.2017 tarihli ve 30186 sayılı resmî gazetede BDDK tarafından Katılım Bankalarınca Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ yayınlanmış, söz konusu tebliğ ile 26.01.2007 tarihli tekdüzen hesap planında değişiklik yapılmıştır (Ağkan, 2018b).

Mevduat ve katılım bankalarının tek düzen hesap planlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi neticesinde aşağıdaki gibi bir tablo ortaya çıkmıştır.

Tablo 1. Katılım-Mevduat Bankalarının Tek Düzen Hesap Planlarının Karşılaştırılması

Katılım Bankaları		Mevduat Bankaları	
Hesap kodu	Hesap Adı	Hesap Kodu	Hesap Adı
0	Dönen Değerler	0	Dönen Değerler
03012	Kar ve Zarar Ortaklığı Belgeleri	03000	Mali Kuruluşlar Bono ve Tahviller
03013	Gelire Bağlı Senetler	03109	Repo İşlemlerine Konu Menkul Değerler
03014	Yatırım Fonu Katılım Belgeleri	050	Ters Repo İşlemlerinden Alacaklar

1	Krediler	1	Krediler
102	Mal Karşılığı Vesaikin Finansman	100	İskonto ve İştirak Senetleri
120	Kısa Vadeli Kar Zarar Ortaklığı Yatırımları	104	Factoring İşlemlerinden Alacaklar
2	Yatırım Amaçlı Değerler	2	Yatırım Amaçlı Değerler
3	Toplanan Fonlar ve Diğer Yabancı Kaynaklar	3	Mevduat ve Diğer Yabancı Kaynaklar
300	Özel Cari Hesaplar	300	Tasarruf Mevduatı
321	Katılma Hesapları-Özel Fon Hesapları	332	Repo İşlemlerinden Sağlanan Fonlar
360	Kar Payı ve Gider Reeskontları	360	Faiz ve Gider Reeskontları
-	-	356	Factoring İşlemlerinden Borçlar
4	Özkaynaklar	4	Özkaynaklar
5	Kâr Payı Gelirleri	5	Faiz Gelirleri
6	Kâr Payı Giderleri	6	Faiz Giderleri
7	Kâr Payı Dışı Gelirler	7	Faiz Dışı Gelirler
8	Kâr Payı Dışı Giderler	8	Faiz Dışı Giderler
9	Nazım Hesaplar	9	Nazım Hesaplar

Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

Katılım ve mevduat bankalarının tek düzen hesap planı kalemlerine bakıldığında; mevduat bankalarının dönen varlık kalemlerinde bono, tahvil, repo, ters repo işlemlerinin bulunduğu, ancak katılım bankalarında bu kalemlerin yer almadığı görülmektedir. Bunların yerine kâr zarar ortaklığı belgeleri, gelire bağlı senetler ve yatırım fonu katılım belgeleri kalemleri görülmektedir.

Factoring işlemlerinin geleneksel bankacılığın aksine katılım bankalarının hesap planında yer almamaktadır. Aynı şekilde mevduat bankaları tarafından iskonto ve iştirak kredileri bulunurken bunun katılım bankalarında bulunmadığı, mal karşılığı vesaikin finansmanı ve kâr zarar

ortaklığı yatırımları kalemlerinin katılım bankacılığında yer aldığı görülmektedir.

Banka pasif kalemlerine göz atıldığında ise katılım bankalarında özel cari hesap ve katılma hesaplarının farklılaştığı görülmektedir. Mevduat bankalarında yine katılım bankalarında bulunmayan faktöring ve repo işlemlerinden sağlanan fonlar kalemlerinin yer aldığı görülmektedir. Aynı şekilde mevduat bankalarının tek düzen hesap planlarında faiz adı altındaki tüm kalemlerin katılım bankaların tek düzen hesap planlarında kar payı adı altında düzenlendiği görülmektedir.

1.2.İslami Bankacılık Muhasebesinde Düzenleyici Kuruluş Olarak AAOIFI ve Muhasebe Standartları

Kâr amacı gütmeyen ve kuruluş yapısı itibarıyla özerk bir niteliği olan AAOIFI, 27 Mart 1991’de ise Bahreyn’de faaliyetlerine başlamıştır. (Ersoy, Çatıkkaş, & Yatbaz, 2018)

AAOIFI, kullanıcılar için karşılaştırılabilir, şeffaf ve güvenilir muhasebe bilgileri sağlamak amacıyla islam hukuku prensiplerine uygun muhasebe, denetim, yönetim ve etik standartlarını geliştirmek üzere kurulmuştur (Sarea & Hanefah, 2013a).

AAOIFI, islam hukuku kurallarına uyumlu olarak faaliyet göstermeyi amaçlayan islami finans kuruluşlar için muhasebe, denetim, yönetim ve meslek ahlaki konularında fikir üretmek, söz konusu fikri ve uygulamayı eğitim, seminer, haber, rapor, araştırma vb. kanallar aracılığıyla yaymak, benimsenen muhasebe politikalarını kuruluşlara göre değişkenlik göstermeyecek şekilde muhasebe, denetim, yönetim ve etik standartları, yorumları hazırlayıp yayınlamak yoluyla uyumlaştırmayı amaçlamaktadır. Faaliyetlerini genel olarak bağış, yardımlaşma, abonelik ücreti, hibe, vasiyet şeklindeki kaynaklarla finanse etmektedir. (Trokić, 2015)

İslami finans kurumları tarafından islami muhasebe standartlarının uygulanmasından önce, AAOIFI muhasebe standartlarının islami bankalar için uygun olup olmadığını belirlenmesi ve AAOIFI muhasebe standartlarına uyulmasının yatırımcılar ve halk arasında paralarını yatırmak için güven oluşturması gerekmektedir (Sarea & Hanefah, 2013b).

İslami bankacılık sistemi, dünya finans piyasasında gelişmekte olan alanlardan biridir. Büyük bir olasılıkla dünyanın her yerinde çok hızlı büyümektedir. Bununla birlikte, muhasebe standartları ve UFRS olarak bilinen mevcut muhasebe raporlama standartlarına uygunluk, islami ürünlerin niteliği farklı olduğu için pratik olarak imkânsız olduğundan ayrı bir muhasebe standardı gerektirmiştir (Mohammed, 2018).

AAOIFI islami finansal kuruluşlara yönelik birçok finansal muhasebe standardı yayınlamıştır. Aşağıdaki tabloda söz konusu standartlara yer verilmiştir.

Tablo 2: Yayınlanmış AAOIFI Finansal Muhasebe Standartları (FAS) (12.05.2019)

Standart	Standart Açıklaması
FAS 0	İslami Finansal Kuruluşlarda Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve
FAS 1	İslami Bankalar ve Finansal Kuruluşların Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama
FAS 2	Murabaha ve Satın Alma Emri Veren Murabaha
FAS 3	Mudaraba Finansmanı
FAS 4	Müşareke Finansmanı
FAS 5	Hisse Senedi ve Yatırım Hesabı Sahipleri Arasında Kar Tahsisi Bazlarının Açıklanması
FAS 6	Yatırım Hesabı Sahiplerinin Eşitliği ve Eşdeğerleri
FAS 7	Selem ve Paralel Selem
FAS 8	Kiralama ve Finansal Kiralama
FAS 9	Zekât
FAS 10	İstisna ve Paralel İstisna
FAS 11	Provizyonlar ve Yedek Akçeler
FAS 12	İslami Usullere Göre Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerine Ait Finansal Tablo Genel Sunum ve Bunlara Ait Açıklamalar
FAS 13	İslami Usullere Göre Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerine Ait Fazla/Eksiklerin Tespiti ve Dağıtımına Esaslarının Açıklanması
FAS 14	Yatırım Fonları
FAS 15	İslami Usullere Göre Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinde Provizyonlar ve Yedek Akçeler

FAS 16	TL Cinsinden Olmayan İşlemler ve Yurtdışı Faaliyetleri
FAS 17	Gayrimenkul Yatırımları
FAS 18	Geleneksel Finansal Kuruluşların Sunduđu İslami Finansal Hizmetler
FAS 19	İslami Usullere Göre Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinde Katkı Payları
FAS 20	Vadeli Satış
FAS 21	Varlık Aktarımına İlişkin Açıklama
FAS 22	Faaliyet Raporlama
FAS 23	Konsolidasyon
FAS 24	İştiraklerdeki Yatırımlar
FAS 25	Sukuk, Pay Senetleri ve Buna Benzeyen Araç Yatırımları
FAS 26	Emlak Yatırımı
FAS 27	Yatırım Hesapları
FAS 28	Murabaha ve Diğer Ertelenmiş Ödemeler
FAS 29	Sukuk Çıkarma
FAS 30	Kredi Zarar Karşılıkları
FAS 31	Yatırım Acentesi (Al-Wakala Bi Al-Istithmar)
FAS 34	Sukuk Bulunduranlar için Finansal Raporlama
FAS 35	Risk Rezervleri

Kaynak: AAOIFI

Yukarıda yer alan muhasebe standartlarına ek olarak AAOIFI tarafından ayrıca 54 adet shari'a, 5 adet denetim, 2 adet etik kodları ve 7 adet yönetim standardı belirlenmiştir (AAOIFI, 2019). Standartlardan muhasebe alanında olanların amaçlarını, belirli islami finans ürünleri için muhasebeleştirme ve finansal tablo sunumuna ilişkin kuralların düzenlenmesi şeklinde sıralamak mümkündür. (ERSOY, 2019)

Beklendiđi üzere, islami finans kurumlarının (IFI) uyguladıkları finansal raporlama çerçeveleri genellikle kendilerine uygulanan yasal gerekliliklere bağlı olarak değişmektedir. Qatar İslami Bankasının faaliyet raporu incelendiğinde AAOIFI standartlarını uyguladığı görülmektedir (KPMG, 2019). Aynı şekilde bazı islami bankalar (örneğin, Banka İslami

Berhad Malezya, İslami Kalkınma Bankası) da mali tablolarını hazırlamak için AAOIFI muhasebe standartlarını gönüllü olarak kullanmaya başlamışlardır (Karim, 2001).

1.2.1. Kamu Gözetimi Kurumu Tarafından Duyurusu Yapılan Faizsiz Finans Muhasebe Standartları

“2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı” dahilindeki 221 no.lu tedbire göre “faizsiz finans alanında yayımlanan uluslararası standartların mevzuatımıza kazandırılması” görevi KGK (Kamu Gözetimi Kurumu) sorumluluğuna bırakılmıştır. Kurum TMS/TFRS’de olduğu gibi islami muhasebe standartları olan AOIFI’nin mevzuata kazandırımı, ülkemiz faizsiz finansının gelişimine katkı ve söz konusu sektörle ilgili finans işlemi kalitesine ilişkin farkındalığın artırılmasını amaç edinmektedir. 27.09.2017 tarihinde KGK ile AAOIFI arasında faizsiz finans sektörüne dair denetim, etik ve yönetim, özellikle de muhasebe standartlarının mevzuata kazandırılması hedefiyle telif anlaşması imza edilmiş ve kamuoyuna söz konusu anlaşma uyarınca çevirisi yapılan taslak metinler görüş verilmesi için paylaşılmıştır. Söz konusu standartlara aşağıdaki listede yer verilmiştir. (Kamu Gözetimi Kurumu, 2019).

Tablo 3. Taslak Olarak Yayımlanan Faizsiz Finans Muhasebe Standartları

Standart	Standart Açıklaması
FFMS 0	Finans Kuruluşlarının Finansal Raporlamasına İlişkin Kavramsal Çerçeve
FFMS 1	Katılım Bankaları ve Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama
FFMS 3	Mudaraba
FFMS 4	Müşaraka Finansmanı
FFMS 7	Selem ve Paralel Selem
FFMS 9	Zekât
FFMS 10	İstisna ve Paralel İstisna
FFMS 28	Murabaha ve Diğer Vadeli Satışlar

Kaynak: (Kamu Gözetimi Kurumu, 2019)

1.2.2. AAOFI Standartları ile Uluslararası Muhasebe Standartları Farkları

AAOFI standartlarında şekil ve öz birbirini tamamlayan bir bütün olduğu, islami esaslara uygun olmayan gelirler ayrıca gösterildiği, ay takvimi esas alınması halinde maddi duran varlıklar için amortisman sürelerinde farklılıklar bulunduğu, finansal kiralamada kiralayana da kiraya veren gibi amortisman ayırabildiği görülmektedir. Diğer tarafından IFRS’de öz şekilden üstün olduğu, islami açıdan uygun olmayan gelirler şeklinde bir ayırım bulunmadığı, güneş takvimi esas alınması halinde islami şeriatın öngördüğü bazı bilgilerin üretilmesinin zorlaştırıldığı, amortismanın sadece kiraya veren tarafından ayrılabilirdiği şeklinde farklılıklar bulunmaktadır. (Ağkan, 2018b)

Konvansiyonel bankacılık muhasebesi ile islami bankacılık muhasebesi arasında kamuoyuna açıklama yapılmasında farklılaşma olduğu görülmüştür. Konvansiyonel bankacılık muhasebesinde açıklama uygulamalarının sınırlı açıklama uygulamasına, islami şartlara dayalı açıklama uygulamasında ise finansal bilgilerin tam olarak açıklanması uygulamasına yol açmaktadır (Velayutham, 2014).

İslami bankacılıkta kullanılan muhasebe, konvansiyonel bankacılıktaki belirli bir gruba hizmet (yatırımcı ve sermayedar) etmenin aksine geniş bir paydaşa (toplum) hizmet etmektedir (Trokić, 2015).

TMS-1 ve FFMS-1 dokümanlarının incelenmesi neticesinde tam bir finansal tablo setlerinde bir ayrışma olduğu görülmekte olup aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (KGK, 2005), (KGK, 2018).

FFMS-1 paragraf 37’de, katılım bankası ve kısıtlanmamış yatırım hesabı sahipleri tarafından ortak finanse edilen ve münhasıran katılım bankası tarafından finanse edilen varlıklar için ayrı açıklamalara yer verilmek suretiyle varlıklara ilişkin finansal durum tablosunda veya finansal tabloların dipnotlarında açıklama yapılacağı belirtilmektedir (KGK, 2018).

İslami bankaların konvansiyonel bankacılıktan ayrılan murabaha, selem, istisna şeklinde alacakları, mudarebe ve müşareke şeklinde finansman araçları bulunmaktadır. Ancak Türkiye muhasebe standartları ve BDDK tarafından zorunlu tutulan tek düzen hesap planının uygulanması sebebiyle raporlamalarda söz konusu kalemleri katılım bankalarının finansal tablolarında ayrı bir kalem olarak görmek mümkün olmamaktadır.

Tablo 4. TMS ve FFMS Açısından Tam Finansal Tablo Setleri

Türkiye Muhasebe Standartları	Faizsiz Finans Muhasebe Standartları
Bilanço	Bilanço
Gelir Tablosu	Gelir Tablosu
Nakit Akış Tablosu	Nakit Akış Tablosu
Özkaynak Değişim Tablosu	Ortaklara Düşen Özkaynak Değişim ve Dağıtılmamış Karlar Tablosu
Dipnotlar	Dipnotlar
	Kısıtlı Yatırımlar Değişim Tablosu
	Zekât ve Sadaka Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu
	Karz Fonunun Kaynakları ve Kullanımları Tablosu

Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

TMS kavramsal çerçevede, finansal tabloların niteliksel özellikleri ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun şekilde sunum, karşılaştırılabilirlik, doğrulanabilirlik, zamanında sunum ve anlaşılabilirlik olmaktadır. FFMS kavramsal çerçevede de ihtiyaca uygunluk, anlaşılabilirlik, gerçeğe uygun sunum, tutarlılık benzer özellikleri kapsamakla birlikte öz ve biçim, tamlık, güvenilirlik, tarafsızlık ve yüksek kalite özellikleri farklılaşmaktadır.

TMS kavramsal çerçevede muhasebenin varsayımları; tahakkuk esası ve işletmenin sürekliliği şeklinde sıralanmaktadır. FFMS kavramsal çerçevede işletmenin sürekliliği ve tahakkuk esası benzer şekilde ele alınmakla birlikte nakit esaslı muhasebe (işlem, olay, durum ve koşulların; bunların finansal muhasebe etkilerinin nakit ve nakit benzeri olarak tahsil edildiğinde veya ödendiğinde finansal tablolara alınması ve muhasebe kayıtlarının yapılması ile tahsilat ve ödemelerin ilgili olduğu dönemlere ilişkin finansal raporlarda raporlanması şekilde ödendiğinde finansal tablolara alınması ve muhasebe kayıtlarının yapılması yönündeki politikanın benimsenmesini ifade eder.) ve para biriminin satın alma gücünün istikrarı varsayım olarak farklılaşmaktadır. (KGK, 2005) (KGK, 2018).

TMS ile kıyaslandığında faizsiz finans standartları için bir diğer fark zekat muhasebesi uygulaması olmaktadır. Bu anlamda zekât matrahının hesaplanması için net yatırım varlıkları ve net varlıklar yöntemi olmak üzere iki yöntem kullanılmaktadır. İki yöntem de aynı sonucu vermektedir (Yatbaz, 2015). FFMS-9 standardının ekinde varlıkların nakit benzeri değer, ticari amaçlı olmayan varlıklar, yükümlülükler ve özkaynakların defter değeri ile değerlendirilmesi öngörülmektedir (KGK, 2018).

2. TÜRKİYE FİNANS KATILIM BANKASI İLE KATAR İSLAM BANKASININ KARŞILAŞTIRILMASI

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye Finans Katılım Bankası ile Katar ve Bahreyn İslami Bankası finansal tablolar ve kalemleri, uygunluk beyanları, zekat, şeriat denetim kurulu, denetim faaliyetleri, faydalı ömür, beklenen kredi zarar karşılıkları, kredi riskinde önemli artış kalemleri açısından karşılaştırılmıştır (Türkiye Finans Katılım Bankası, 2018) (Qatar Islamic Bank, 2018) (Bahreyn İslamic Bank, 2018)

Finansal tablo kalemleri: AAOIFI standartlarını kullanan Katar ve Bahreyn İslami Bankasının mali tablolarında islami bankacılık ürünlerinin aktif ve pasif toplamından ne kadar pay aldığını takip etmek mümkün iken Türkiye Finans Katılım Bankasında bu durum mümkün olmamaktadır. İslami bankacılık ürünlerinin sınıflandırılmasına finansal tablolarda yer verilmemektedir.

Söz konusu farklılığı aşağıda yer alan tablodan görmek mümkündür. Katar ve Bahreyn İslami Bankaları AAOIFI standartları yoğun finansal raporlamaya yer verdiği, öte taraftan Türkiye Finans Katılım Bankası Türkiye finansal raporlama standartlarını benimsediği, bu anlamda 3 banka arasındaki farklara aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 5. AAOIFI ve TFRS Uygulayan Banka Kalemlerinin Karşılaştırılması

Katar/Bahreyn İslami Bankası		Türkiye Finans Katılım Bankası	
Varlıklar	Yükümlülükler	Varlıklar	Yükümlülükler
Nakit ve nakit benzeri	Banka borçları	Nakit ve nakit benzeri	Alınan Krediler

<u>Bankalardaki paralar, Murabaha, Wakala, Mudaraba</u>	Wakala, Murabaha, Mudaraba		
<i>Bankalardaki Paralar, Emtia Murabaha, Wakala*</i>			
Finansal varlıklar	Mevcut müşteri hesapları	Krediler	
<u>Murabaha, İjarah, İstina, Musawama, Mudaraba</u>	Sukuk finansmanı		Sermaye Benzeri Borçlanma Araçları
<i>Murabaha(Tasheel, Tawarooq, Altamweel Almaren, Motorlu Araç Murabaha), Muşaraka, İjarah *</i>			
İştirakler		Ortaklık Yatırımları	
Yatırım amaçlı gayrimenkuller		Yatırım amaçlı gayrimenkuller	
Satılmaya hazır varlıklar, Sabit varlıklar		Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar	
Duran varlıklar		Maddi Duran Varlıklar	

*İtalik satırlar Bahreyn İslami, altı çizili satırlar Qatar İslami Bankasının finansal raporundan alınmıştır.

Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 6. AAOIFI ve TFRS Uygulayan Banka Uygulamalarının Karşılaştırılması			
Konu	Türkiye Finans Katılım Bankası	Katar İslami Bankası	Bahreyn İslami Bankası
Finansal Tablolar	Türkiye Finans Katılım Bankası, faizli-faizsiz ayrımı gözetmeksizin tüm bankalar gibi bilanço (finansal durum tablosu), gelir tablosu (kar veya zarar tablosu), özkaynak değişim tablosu, nakit akış tablosu, kar dağıtım tablosu düzenlenmektedir.	Türkiye Finans Katılım Bankasının düzenlediği tablolara ek olarak kısıtlı yatırımlar değişim tablosu, sadaka fonunun kaynakları ve kullanımları tablosu düzenlenmektedir.	Türkiye Finans Katılım Bankasının düzenlediği tablolara ek olarak karz fonunun kaynakları ve kullanımları tablosu, zekât ve sadaka fonunun kaynakları ve kullanımları tablosu düzenlenmektedir.
Denetim Kurulu ve Denetim Faaliyetleri	Denetim Komitesi, kendisine bağlı olarak faaliyet gösteren teftiş kurulu başkanlığı ve mevzuatça zorunlu olan iç kontrol başkanlığı aracılığı ile denetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.	Denetim ve risk komitesi altında iç denetim aracılığıyla denetim gerçekleştirilmekte, şeriat kurulu altında ayrıca şeriat denetimi organı yer almaktadır.	Denetim komitesi altında iç denetim organı aracılığıyla denetim gerçekleştirilmekte, Şeriat denetim kurulu altında ayrıca şeriat denetimi organı yer almaktadır.
Faydalı Ömür	Gayrimenkuller için 50 yıl, demirbaşlar (büro makineleri, mobilya mefruşat, diğer menkuller) için 3-10 yıl, nakil vasıtaları için 5 yıl belirlenmiştir.	Gayrimenkuller için 20 yıl, demirbaşlar için 5-7 yıl, nakil vasıtalar için benzer şekilde 5 yıl faydalı ömür belirlenmiştir.	Gayrimenkuller için 25-35 yıl, demirbaşlar için 5 yıl, ekipmanlar için benzer şekilde 5 yıl faydalı ömür belirlenmiştir.
Zekât	Türkiye’de FFSM-9 zekât standardı taslak metin olarak oluşturulsa da henüz Türkiye Finans Katılım Bankasının faaliyet raporunda buna ilişkin herhangi bir açıklama yer almamaktadır.	Zekâtın doğrudan hissedarlar tarafından karşılandığını, bankanın ana sözleşmesi uyarınca hissedarları adına zekât tahsil etmediğini açıklamıştır. Ayrıca bankanın zekât komitesi bulunmaktadır.	Zekâtın, AAOIFI FAS-9 net yatırılmış fonlar yöntemi ile şeriat hüküm ve ilkelerine göre hesaplandığı açıklamasına yer verilmiştir. Ayrıca bankanın Karzı Hasen, bağış ve zekât komitesi bulunmaktadır.
Uygunluk Bildirimi	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (“KGK”) tarafından yürürlüğe konulmuş olan ve faizli faizsiz tüm firmaların kullanmış olduğu, Türkiye Muhasebe Standartları (“TMS”) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (“TFRS”) hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	Katar Merkez Bankası (“QCB”) yönetmeliği ve AAOIFI standartları ile ilgili hükümleri tarafından yayımlanan Finansal Muhasebe Standartlarına (“FAS”) uygun olarak hazırlanmış, AAOIFI standartları veya ilgili rehberliğin bulunmadığı konularda ilgili Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (“IFRS”) uygulamıştır.	(“AAOIFI”) ve Bahreyn Ticaret Şirketleri Kanunu tarafından yayınlanan Finansal Muhasebe Standartları (“FAS”) uyarınca hazırlanmıştır. AAOIFI standardı bulunmayan konularda Grup, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarından (“UFRS”) rehberlik etmektedir.
Kredi Riskinde Önemli Ölçüde Artış	Raporlama tarihinde gecikmesi 30 gün üzerinde bulunan, kredileri yapılandırılmış bulunan, bankanın içsel modellerine göre yakından takip ettiği, yine modele göre önceki derecesinde düşüş bulunan kredilerin riskinin önemli ölçüde artışa uğradığına karar verilir ve buna göre ikinci grup	1 ile 4 arasındaki derece için iki derece düşüş veya 5 ile 6. derece için bir derece düşüş olması, kredilerin yeniden yapılandırılması, raporlama tarihinde kredilerin 60 günden fazla gecikmesi, yönetimin takdirine bağlı olarak kredi riskinde önemli bir artış olduğunu kanıtlayan herhangi diğer sebebin	Vadesi 30 günden fazla ise kredi riskine maruz kalmaya ilişkin kredi riskinin önemli ölçüde arttığını varsaymaktadır. Kredi riskinin ilk muhasebeleştirilmeden bu yana belirgin bir şekilde artıp artmadığını belirlemek için, grup değerlendirme tarihinde temerrüt

	kredilerde sınıflandırılarak karşılığı buna göre uyarlanır.	bulunması halinde kredi riski önemli ölçüde artmış sayılmaktadır.	riski ile ilk defa tanımlama riskini karşılayacaktır. Bu değerlendirme her değerlendirme tarihinde yapılır.
Beklenen Kredi Zarar Karşılığı	<p>“TMS 39” standardının yerine “IFRS 9 Finansal Araçlar” standardını uygulamaya geçmiştir. Beklenen kredi zararının ölçümünde modeller oluşturulmuş, söz konusu modeller oluşturulurken özel istatistikî yöntemlerden faydalanılmış ve bu skorlama modelleri 2018 yılında devreye alınmış, karar destek sistemlerine de model sonuçları yedirilmiş ve nihayetinde temerrüt olasılığı (TO), temerrüt halinde kayıp (THK), temerrüt anında riske tabi tutulacak kredi tutarı üzerinden hesaplanmaktadır.</p> <p>Karşılıklar yönetmeliğine göre krediler, birinci ve ikinci grup standart nitelikli, üçüncü grup tahsil imkânı sınırlı krediler, dördüncü grup tahsili şüpheli krediler, beşinci grup zarar niteliğindeki krediler olmak üzere sınıflandırılmış olup 3, 4 ve 5.grup krediler donuk alacak niteliğindedir.</p>	FAS 11'deki “gerçekleşen zarar” modelini FAS 30 “beklenen kredi zararı” modeliyle değiştirmiştir. Beklenen kredi zarar karşılığı benzer şekilde istatistiksel modeller ve tarihsel veriler kullanılmak suretiyle temerrüt olasılığı, temerrüt halinde kayıp, temerrüt tutarı üzerinden hesaplanmaktadır. Finansal varlıklar aşama 1, aşama 2 ve aşama 3 olmak üzere sınıflandırılmakta, ayrıca finansal varlıkların kalitesini belirlemek adına 10 adet derece belirlenmiş olup 8, 9 ve 10.derecedeki varlıklar donuk alacak niteliğindedir.	Efektif olarak uygulanması gereken 01.01.2020 tarihinden önce FAS-11 hükümlerinin yerine FAS-30 standardına geçilmiştir. Finansal varlıklar aşama 1, aşama 2 ve aşama 3 olmak üzere sınıflandırılmakta, temerrüt edilmiş varlıklar 3. aşamaya düşecektir.

Tablo yazar tarafından hazırlanmıştır.

3. SONUÇ

Ülkemizde yasal düzenlemeler doğrultusunda katılım bankaları finansal tablolarını, KGK'nın uluslararası standartla benzer şekilde çevirisini yaptığı Türkiye muhasebe ve finansal raporlama standartlarını esas alarak düzenlemekte ve yayımlamaktadır. Öte yandan dünyadaki diğer katılım bankalarının muhasebe ve raporlama uygulamaları için 1991 yılında Bahreyn'de kullanıcılar için karşılaştırılabilir, şeffaf, güvenilir muhasebe bilgisi sağlamak, şeriat prensiplerine uygun muhasebe, denetim, yönetim ve etik standartları geliştirmek için İslami Finansal Kuruluşlar Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (AAOIFI) kurulmuştur. İslami bankacılık sisteminin dünyada gelişmekte olan alanlardan biri olması, hızlı büyümesi ve islami ürünlerin niteliği gereği farklı olması buna uygun muhasebe standartlarını gerektirmiş olup AAOIFI tarafından 35 adet muhasebe standardı belirlenmiştir. AAOIFI muhasebe standartlarının uygulanıp IFRS'nin dikkate alınmadığı mevcutta bir ülke bulunmamakta, AAOIFI standartlarının bulunmadığı hallerde IFRS uygulanmaktadır. Türkiye'de ise islami bankacılık bulunmasına rağmen AAOIFI tarafından yayımlanan muhasebe standartları henüz uygulanmamakla birlikte, kavramsal çerçeve, finansal tablo sunum ve açıklama, mudaraba, müşaraka, selem ve çeşitleri, zekat, istisna ve çeşitleri, murabaha ve diğer konularda AAOIFI standartlarının çevirisi Kamu Gözetimi Kurumu tarafından çevrilerek sitesinde görüşe sunulmuştur. Ülkemizde hali hazırda Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları uygulanmaktadır.

Ülkemizde düzenleyici kurum tarafından yayımlanan katılım ve mevduat bankalarının hesap planı üzerinden yapılan karşılaştırmalarda; mevduat bankalarının dönen varlık kalemlerinde bono, tahvil, repo, ters repo işlemlerinin bulunduğu, ancak katılım bankalarında bu kalemlerin yer almadığı bunların yerine kar zarar ortaklığı belgeleri, gelire bağlı senetler ve yatırım fonu katılım belgeleri kalemleri görülmektedir. Aynı şekilde mevduat bankaları tarafından iskonto ve iştirak kredileri bulunurken bunun katılım bankalarında bulunmadığı, mal karşılığı vesaikin finansmanı ve kar zarar ortaklığı yatırımları kalemlerinin katılım bankacılığında yer aldığı görülmektedir. Banka pasif kalemlerine göz atıldığında ise katılım

bankalarında özel cari hesap ve katılma hesaplarının farklılaştığı görülmekte iken mevduat bankalarında yine katılım bankalarında bulunmayan faktöring ve repo işlemlerinden sağlanan fonlar kalemlerinin yer aldığı görülmektedir.

Makalenin son bölümünde yazında AAOIFI uyguladığı belirlenen Katar ve Bahreyn İslami Bankası ile ülkemizde faaliyet gösteren Türkiye Finans Katılım Bankası; uygunluk beyanları, ölçüm esasları, finansal tablolar ve kalemleri, zekât, şeriat denetim kurulu, faaliyet raporunun düzenlenmesi, faydalı ömür, beklenen kredi zarar karşılıkları, kredi riskinde önemli artış açısından karşılaştırılmış, bu anlamda benzerlikler ve farklılıklar ele alınmıştır.

Özellikle faydalı ömür, kredi riskinde önemli artışa ilişkin uygulamadaki farklılıklar ülkelerin mevzuatından kaynaklı olabilmektedir. AAOIFI standartlarının ülkemizde uygulanmaya başlamasından sonra ek finansal tabloların düzenlenmeye başlanacağı, zekât uygulamasının katılım bankaları için söz konusu olacağı, niteliksel özellikler ve muhasebe varsayımlarında ilave uygulamalar söz konusu olacağı, mevcut durumda krediler kalemi olarak sınıflandırılan islami bankacılığa özgü kalemlerin finansal tablolarda yerini alacağı öngörülmektedir. Bunun için öncelikle Türkiye'deki BDDK, Türk Ticaret Kanunu mevzuatında güncellenmesi gerekmektedir. AAOIFI ile IFRS standartları birbirinden tamamen farklı uygulamalar içermemekte olup, bu anlamda dünyadaki diğer bankalarda AAOIFI standartlarının bulunmadığı hallerde IFRS'nin kullanılması uygulaması ülkemizde de bu anlamda kendini gösterecektir.

KAYNAKLAR

- AAOIFI. (2019, 5 12). *AAOIFI*. Retrieved from AAOIFI:
<http://aaoifi.com/standard/accounting-standards/?lang=en>
- Abdullah, S. (2018). Conventional and Islamic Perspective in Accounting: Potential for Alternative Reporting Framework. *World Academy of Science, Engineering and Technology International Journal of Economics and Management Engineering*, 245.
- Ağkan, F. (2018). *Katılım Bankalarında Muhasebe Sistemi Ve İslami Mali Kuruluşlar Muhasebe Ve Denetleme Kurumunun (AAOIFI) Türkiye'deki Finans Kurumlarına Etkileri: Türkiye-Bahreyn Karşılaştırması*. Bursa: Uludağ Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi.

- AOSSG. (2016, 6 9). *AOSSG*. Retrieved from Financial Reporting by Islamic Financial Institutions: A study of financial statements of Islamic financial Institution:
http://www.aossg.org/docs/Publications/AOSSG_Islamic_Finance_WGPaper_Post_6th_Meeting-2_Mar15.pdf
- BDDK. (2012, 06 28). *Bankalarca Kamuya Açıklanacak Finansal Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Hakkında Tebliğ*. Retrieved from Resmi Gazete: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120628-28.htm>
- Ersoy, M., Çatıkkaş, Ö., & Yatbaz, A. (2018). İslami Muhasebenin Geleneksel Muhasebe ile Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, 104.
- Ersoy, M. (2019). Katılım Bankalarında İç Kontrol. *Yahn Yayıncılık*, 172-173.
- İSEDAK. (2016). *Ulusal ve Küresel İslami Finans Mimarisi:İslam Ülkeleri için Sorunlar ve Muhtemel Çözümler*. Ankara: İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi Koordinasyon Ofisi.
- Karim, R. A. (2001). International accounting harmonization, banking regulation, and Islamic banks. *The International Journal of Accounting*, 189.
- Kamu Gözetimi Kurumu. (2019, 5 12). *KGK*. Retrieved from KGK: [http://www.kgk.gov.tr/ContentAssingmentDetail/1512/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-Taslak-Metinleri-Kamuoyu-Go%CC%88ru%CC%88s%CC%A7u%CC%88ne-Ac%CC%A7C4%B1lm%C4%B1s%CC%A7t%C4%B1r.\(05/11/2018\)](http://www.kgk.gov.tr/ContentAssingmentDetail/1512/Faizsiz-Finans-Muhasebe-Standartlar%C4%B1-Taslak-Metinleri-Kamuoyu-Go%CC%88ru%CC%88s%CC%A7u%CC%88ne-Ac%CC%A7C4%B1lm%C4%B1s%CC%A7t%C4%B1r.(05/11/2018))
- KGK. (2005, 01 16). *KGK*. Retrieved from TMS-1: <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/TMS1.pdf>
- KGK. (2005, 05 16). *KGK*. Retrieved from KGK Kavramsal Çerçeve: [http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/F_R_I_K_C\(1\).pdf](http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2016Seti/F_R_I_K_C(1).pdf)
- KGK. (2011, 11 2). *Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. Retrieved from Resmi Gazete: <http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Mevzuat/KHK/660%20say%C4%B1%C4%B1%20KHK.pdf>
- KGK. (2018, 11 05). *KGK*. Retrieved from FFMS-1: [http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/FFMS/FFMS%201%20-%20Finansal%20Tablolarda%20Genel%20Sunum%20ve%20A%C3%A7%C4%B1klama\(1\).pdf](http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/FFMS/FFMS%201%20-%20Finansal%20Tablolarda%20Genel%20Sunum%20ve%20A%C3%A7%C4%B1klama(1).pdf)

- KGK. (2018, 11 05). *KGK*. Retrieved from KGK Kavramsal Çerçeve: [http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/FFMS/Kavramsal%20C3%87er%C3%A7eve\(1\).pdf](http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/FFMS/Kavramsal%20C3%87er%C3%A7eve(1).pdf)
- KGK. (2018, 11 05). *KGK*. Retrieved from FFMS-9 Zekat: <http://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/FFMS/FFMS%209%20-%20Zek%C3%A2t.pdf>
- KPMG. (2019, 05 17). *Harmonising Financial Reporting of Islamic Finance*. Retrieved from ACCA Global: <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/financial-reporting/tech-af-hfrif.pdf>
- Mohammed, A. M. (2018). Determinants Of Implementation Of Accounting Standards For Islamic Financial Institutions In Iraq: A Conceptual Framework. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 2.
- Qatar İslamic Bank. (2018, 12 31). *QIB*. Retrieved from QIB: <https://www.qib.com.qa/en/images/QIB%20Annual%20report%202018%20En.pdf>
- Sarea, A. M., & Hanefah, M. M. (2013a). Adoption of AAOIFI accounting standards by Islamic banks of Bahrain. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 132.
- Sarea, A. M., & Hanefah, H. M. (2013b). The Need of Accounting Standards for Islamic Financial Institutions. *International Management Review*, 52.
- SPK. (2013, Haziran 13). *Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği*. Retrieved from Resmi Gazete: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/06/20130613-11.htm>
- Trokic, A. (2015). Islamic Accounting; History, Development and Prospects. *European Journal of Islamic Finance*, 2.
- Türkiye Finans Katılım Bankası. (2018, 12 31). *Türkiye Finans*. Retrieved from Türkiye Finans: <https://www.turkiyefinans.com.tr/Lists/BagimsizDenetimRaporlari/Attachments/100/TFKB%2031%2012%202018%20konsolide.pdf>
- Türk Ticaret Kanunu. (2012, 07 01). 14.02.2011 Tarih ve 27846 Sayılı Resmi Gazete.
- Velayutham, S. (2014). “Conventional” Accounting vs “Islamic” Accounting: The Debate Revisited. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 126-141.
- Vergi Usul Kanunu. (1961, 01 04). 12.01.1961 Tarih ve 10705 Sayılı Resmi Gazete.
- Yatbaz, A. (2015). Faizsiz Finansal Kuruluşlarda Zekât, Zekât Fonu ve Zekât Muhasebesi. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 123.